

SÁMIID RIEKKASEARVI

Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Månadsbrev Golggotmánnu ● Gálgadismánnu ● Rihkede ● Oktober 2010

Svenska Samernas Riksförbund, Magasinsgatan 7, 903 27 UMEÅ, tel 090-14 11 80, fax 090-12 45 64, e-post ssr@sapmi.se

Extra Landsmöte i Umeå 9 oktober 2010 Renskötselkonventionen

Ett enat landsmöte fattade beslut om SSR:s inställning gällande Renskötselkonventionen vid det extra landsmötet i Umeå lördagen den 9 oktober. Beslutet fattades utan omröstning, vilket visar att vi tillsammans kan enas kring svåra frågor. Förmågan att enas i svåra frågor visar på en enorm styrka hos SSR och dess medlemmar. Nu fortsätter arbetet för SSR att aktivt verka för landsmötets beslut.

SSR har inlämnat sitt remissvar till regeringen, och arbetar nu att för att få tillstånd ett möte med Jordbruksminister Eskil Erlandsson för att diskutera landsmötets beslut.

Rovdjur

SSR har träffat naturvårdsverket för en fortsatt dialog kring rovdjursfrågan inom renskötselområdet. Frågan är ständigt aktuell och kansliet arbetar aktivt med att förbättra rennäringens situation och förutsättningar.

SSR kommer att ha regionala träffar med fokus på rovdjur. På dessa möten kommer det att hållas en kort föreläsning om rovdjur, lagar och juridiska förutsättningar samt en information om vad som är aktuellt inom SSR och externt i rovdjursfrågan. Inbjudan till dessa möten kommer att skickas ut från kansliet.

Möte med Sametinget

SSR har träffat nya kanslichefen på Sametinget, Patrik Kansa. SSR har alltid haft ambitionen att ha bra relation till Sametinget. Det var därför mycket positivt att nu SSR och den nya kanslichefen under en halv dag fick möjlighet att bekanta sig med varandra. Vi hälsar den nya sametingschefen välkommen till hans viktiga jobb och ser fram emot ett bra framtida samarbete.

Underhåll för vissa renskötselanslagningar

En ny statlig utredning har inletts som kommer att se över de renskötselanslagningar ovan odlingsgränsen och på renbetesfjället som hittills varit underhållna med medel från samefonden. Bland dessa anläggningar återfinns stängsel, vägar, bryggor, stugor mm. I de fall utredarna anser att anläggningarna skall behållas så kommer man att förhandla med berörd sameby om att ta över dessa. De anläggningar som berörd sameby inte vill ta över kan komma att rivras. Utredaren skall dock också titta på om även dessa anläggningar kan ha ett allmänt bevarandevärde och i så fall vem som skall finansiera detta. Utredningen, som leds av Krister Wretbom, skall vara klar 30 september 2011.

VindRen

Vi bjuder nu in dig till vårt sista och avslutande seminarium som hålls i Luleå den 16-17 december. Under seminariet kommer forskare ifrån Sverige och Norge att redovisa sina resultat om hur rennäringen påverkas av vindkraftsetableringar.

Journalisten Pia Sjögren (känd bl.a. från "Ring P1") kommer att vara moderator. Vi kommer även fortsätta med VindRenkonferensernas hittills så lyckade inslag med gruppdiskussioner. Under Seminariet kommer det även att finnas tid för paneldebatt liksom för kontaktskapande och utställning för dem som vill visa upp sin verksamhet.

Vi som arrangerat de tidigare seminarierna är mycket nöjda över resultaten från dem. För att detta seminarium ska bli minst lika bra ser vi gärna att du deltar!

Program och anmälan hittar du på www.svenskvindenergi.org. Klicka på Projekt och därefter VindRen.

Program och anmälningsblankett hittar du på vår hemsida www.sapmi.se

Toleransutredningen

Sametinget har fått ett statligt uppdrag att i samverkan med Naturvårdsverket utreda och definiera begreppet toleransnivå för rennäringen med avseende på förekomst av stora rovdjur. En faktisk toleransnivå för förekomst av stora rovdjur på samebynivå skall föreslås. I uppdraget ingår också att föreslå förebyggande åtgärder som rennäringen kan göra för att minska rovdjursförlusterna. I utredningsarbetet skall rennäringens organisationer komma till tals.

SSR är positiv till att utredningen kommer till stånd, tillsammans med vår rovdjursgrupp så har vi uppfattningen att en sameby inte skall behöva förlora mer än 5 % av sin vinterbetesjord till rovdjuren. Vi kommer att verka för att dessa åsikter kommer fram i utredningsarbetet.

Viltskadecenter söker traditionell kunskap om förebyggande åtgärder mot rovdjursskador på renar

Rennäringen har genom alla tider behövt hantera risken för rovdjursangrepp på olika sätt. Kanske har man genom århundradena slutat att använda vissa åtgärder, som inte har fungerat och de som fungerar har man fortsatt med ända fram till idag.

Det är dock möjligt att det finns kunskap om/eller erfarenheter av åtgärder som har använts tidigare, men som skulle kunna användas igen. Sådana erfarenheter är naturligtvis mycket värdefulla för arbetet med att minska rovdjurens effekter på renskötseln. För att sprida kunskapen behöver vi din hjälp. Gå igenom din egen erfarenhetsbank eller någon annans, kanske har du en äldre släkting som du kan intervjua.

Hittelön

Om du själv känner till, eller om någon annan har berättat om en skadeförebyggande åtgärd som inte finns med i Viltskadecenters tidigare dokumentation av åtgärder ("En genomgång av de dokumenterade erfarenheter av åtgärder som har använts inom renskötseln"), så skicka in en kort beskrivning, den behöver inte vara längre än ett par rader.

Hittelönen utgörs av värdebevis som berättigar till deltagande på vårens kurs för björnhundsekipage, inklusive mat och boende. Vart och ett av värdebevisen motsvarar ett värde av ca 2 000 kr och kan säljas eller skänkas till vem som helst. Vi delar ut hittelön till de fem förslag som av SSR:s rovdjursgrupp anses ha störst potential att fungera i dagens renskötsel. Om flera personer skickar in samma förslag så går hittelönen till den som först skickade in förslaget.

För mer information besök www.viltskadecenter.se

Seminarium Renar och rovdjur

Kan rennäring och rovdjur existera sida vid sida? Den frågan diskuteras under en heldagskonferens som anordnas i samarbete med Rovdjurscentrat De 5 stora. Det är i renskötselområdet som de största bekymren med rovdjursskador uppstår i Sverige, både privatekonomiskt och för samhället. Seminariet syftar till att belysa den problematik som finns mellan rennäringen och rovdjuren och att diskutera vilka rimliga lösningar som finns. Utan sådana lösningar riskerar den samiska kulturen att urholkas samtidigt som Sveriges möjligheter att hysa livskraftiga rovdjursstammar försvåras. Inbjudan och mer information finns på vår hemsida www.sapmi.se

Ordförandekonferens

SSR har under de sista dagarna i oktober genomfört en ordförandekonferens för samebyordföranden. I likhet med förra årets konferens så fanns det ett starkt önskemål om att förlägga konferensen till Stockholm. Utöver dagsaktuella frågor så genomfördes en utbildning i förhandlingsteknik. Konferensen gav också utrymme för umgänge med Stockholms sameförening som hade bjudit in till samkväm.

Vi söker två personer från rennäringen som vill ingå i SSR:s skogsgrupp

Vi söker två personer från rennäringen som är intresserad av skogsbruk - rennäring. Gruppen träffas ca tre gånger per år och diskuterar aktuella frågor. Är du intresserad, ring SSR:s kansli 090-14 11 80 och anmäl dig så ringer vi upp och berättar mer om vårt arbete.

Hyggesfritt skogsbruk

SSR har påbörjat ett arbete med miljöförbundet Jordens vänner. Jordens vänner är en Global organisation med cirka 2 miljoner medlemmar varav 3000 finns i Sverige.

Förbundet är mycket aktivt. De sitter med t.ex. med i FSC:s styrelse och standardkommittén för FSC. De har som målsättning att försöka föra in hyggesfritt skogsbruk i standarden.

Vårt samarbete med Jordens vänner handlar om att hitta former för uthålligt skogsbruk. Projektet syftar till att fram demområden i områden som rennäringen anser vara nyckel-/kärnområden och pröva metoder för uthålligt skogsbruk. Som ett första försök fokuserar vi nu på tre områden, ett i var region i renskötselområdet, där dessa metoder skall prövas och utvärderas. Mer information om projektet kommer att presenteras längre fram.

Naturvårdsverket finansierar projektet.

Aktuellt inom Svenska FSC

Ett första klagomål har lämnats in till Sveaskog gällande en planerad vindkraftspark på Bränt-Kullsjöleden. Skogsbrukaren har i det här fallet inte inhämtat information enligt indikator 3.1.9 från Grans sameby inför den övergripande planeringen av vindkraftsparken. Något svar från Sveaskog har ännu inte inkommit.

För att FSC systemet skall fungera krävs det att vi som medlemmar och intressenter deltar aktivt genom att skriva avvikelserapportering när skogsbrukaren inte lever upp till standarden. Det är ni som ser vad det är som händer ute i markerna, upptäcker ni avvikelser, kontakta kansliet så hjälper vi er att skriva en avvikelserapportering.

Statlig lettiskt skogsbolag i Lettland förlorar FSC-certifiering

Skogsbolaget LVM som förvaltar halva Lettlands skogsmark fick i början av juli sitt FSC-certifikat indraget. Certifieringsorganisationen Smartwoods beslut grundar sig på att LVM inte har kunnat genomföra tillräckligt omfattande förbättringsåtgärder för att behålla sin FSC-certifiering. En starkt bidragande orsak är att företaget under den ekonomiska krisen i landet fick en dubblerad avverkningsnivå av den lettiska regeringen. Detta har inneburit omfattande problem att upprätthålla höga miljö- och sociala krav i skogsbruket.

Sociala medier och e-handel

Behöver du en hemsida? Skulle det vara bra med en enkel e-butik? Vill du lära dig hur du marknadsför ditt företag i sociala medier?

Under två dagar arbetar vi med att göra en hemsida, lära oss uppdatera och lägga in nytt material. Till hemsidan kopplas en enkel e-handel. Vi får också lära oss om sociala medier, hur det fungerar, hur man marknadsför sina produkter/tjänster via t ex Facebook, Twitter och bloggar och hur hemsidan kan samverka med sociala sajter. Träffarna är i Storuman 16-17 nov, Gällivare 22-23 nov samt Vemdalen/Klövsjö 7-8 dec, begränsat antal platser. Dagarna varvas med föreläsningar och workshops, individuell rådgivning. Efter dagarna finns möjlighet till uppföljande samtal och support från konsulterna och SSR. Projektet vänder sig i första hand till kvinnor som har eller ska starta företag.

Med på träffarna är Jenny Eklund från Headway North och Victoria Hjelm från Pixelant.

Ta chansen! Mer information hittar ni på vår hemsida www.sapmi.se eller kontakta Britt-Marie Barruk 090-14 11 81 alt. britt-marie@sapmi.se

VisitSápmi – utveckling av samisk besöksnäring

Sápmi Experience

Nästa tillfälle är Lycksele den 24 – 25 november 2010. Anmälan till lennart@sapmi.se så får du mer information och detaljerat program. De första anmälningarna har redan trillat in så anmäl dig omgående för att vara säker på att få plats.

Ett 40-tal samer har redan deltagit vid de tidigare träffarna i Vålådalen och Jokkmokk. De som nu gått kursen kan inom kort ansöka om att få Sápmi Experience, den samiska kvalitetssäkringen av besöksnäringen.

Rådgivning samisk besöksnäring

Rådgivningen till de enskilda företagen fortsätter som tidigare. Anmäl ditt intresse för ett hembesök under hösten/vintern till VisitSápmi.

Hemsidan

Vi bygger upp hemsidan stegvis, men redan nu kan du gå in på vår blog/hemsida www.visitsapmi.com. I vår plan ligger att öppna nästa steg, utbyggda del av hemsidan i samband med Jokkmokks vintermarknad 2011.

Gällivare-kontor

Numera sitter Lennart i anslutning till Ávkki, på övervåningen i gröna skolan på torget i Gällivare. Kom in och prata turism när du har vägarna förbi!

Samordning pågår

Vi arbetar för fullt med samordning med både VisitSweden, och de regionala destinationerna Jämtland/Härjedalen Turism, Region Västerbotten och Swedish Lapland. I slutet av november har vi ett gemensamt möte för att bestämma strategier och samarbeten tillsammans.

Adventure Travel World Summit

Vi har skapat goda kontakter med både media, turoperatörer och organisationer inom hållbar turism genom vårt deltagande på ATWS i Skottland. Vi fick tillfälle att hålla föredrag kring VisitSápmi på ett par workshops. Intresset från hela branschen för urfolkens möjligheter att bedriva hållbar turism är mycket stort.

Turismforum i Skellefteå den 11 – 12 november

Varje år samlas stora delar av turismbranschen på Swedish Laplands Turismforum. VisitSápmi ansvarar för ett par seminarier under konferensen där vi presenterar vårt arbete med Sápmi Experience.

Indigee – företagsutveckling i Barents

Från november 2010 till november 2011 pågår projektet Indigenous Entrepreneurship in Barents - Indigee.

Indigee riktar sig till unga (18 till 30+) samer, vepser, komi och nenentser i Ryssland, Finland, Norge och Sverige.

Projektledare för hela projektet Indigee är Lars-Miguel Utsi. På svensk sida har SSR anställt Pia Huuva som affärsrådgivare. (Rekrytering av affärsrådgivare är klar i Ryssland och pågår i Norge och Finland)

Pia Huuva

Som deltagare i Indigee får du kostnadsfritt

- Rådgivning kring; företags- eller produktidé, starta företag, utveckla ditt företag
- Delta i tre inspirerande Indigeekonferenser; Sverige (Vilhelmina) i slutet av november 2010, Ryssland (Naryan-Mar) i mars och

Finland (Enontekiö) i augusti 2011.

- Personlig utvecklingsplan som du tillsammans med affärsrådgivaren lägger upp
- Individuell coaching/rådgivning mellan konferenserna

Din insats är att du kan lägga ner 3 dagars eget arbete per månad.

Är DU eller någon du känner intresserad?!

Ansök idag - det finns några platser kvar!

Ansökningsblankett, kriterier och mera information finns på www.indigee.org

Affärsrådgivare Indigee/Sverige: Pia Huuva, 070-6711105, pia@sapmi.se

Projektledare Indigee: Lars-Miguel Utsi, +47 47 24 29 81, info@indigee.org

Nytt samiskt nätverk har bildats!

Nyligen har ett nytt samiskt nätverk/ förening för Samer i Linköping startats. Nätverket har en hemsida som är under uppbyggnad. Hemsidesadress:

<http://www.jannok.se/samiskanatverket/>

Per Jannok, är ordförande i Samiska Nätverket i Linköping

Bedriftsutveckling i Sápmi

Intereg projektet Bedriftsutveckling i Sápmi inleds troligen under december månad. I projektet, som är ett samarbete med Norge, kommer vi att stödja mellan 30 – 40 lite mera mogna samiska företag i deras utveckling. Inom ramarna för projektet så kommer vi att arbeta med varumärkesfrågor, samverkan mellan svenska och norska frågor samt allmän affärsutveckling. Projektet kommer att pågå i 2,5 år. Vill du veta mera så kan du ta kontakt med Helén Larsson på SSR.

Några av de möten som SSR deltar i under november och december

- 1 nov Projektmöte Bedriftsutveckling i Sápmi, Umeå
- 1 nov Dialogmöte med Landshövdingen i Västerbotten
- 1 nov Sammanträde med LRF och Länsstyrelsen i Västerbotten
- 2-4 nov Sametingets framtidskonferens i Lycksele
- 9-10 nov Kansliet stängt pga personalutbildning
- 11 nov Möte med WWF om rovdjur
- 11-12 nov Turismforum, Skellefteå
- 12 nov CONNECT Sápmi, Skellefteå
- 16-17 nov Sociala medier och hemsida i Storuman
- 16-18 nov NOR konferens, Tromsö
- 19 nov Seminarium Renar & rovdjur, Skansen
- 22-23 nov Sociala medier och hemsida i Gällivare
- 24-25 nov Sápmi Experience i Lycksele
- 24 nov Möte med Jordbruksdepartementet, Stockholm
- 25-27 nov Startkonferens Indigee, Vilhelmina
- 29 nov Styrelsemöte Renek
- 30 nov CESAM 10 år
- 7-8 dec Sociala medier och hemsida i Vemdalen
- 16-17 dec VindRen, Luleå

Telefonnummer

Anders Blom	090-14 11 26	070-514 44 80
Jenny Wik Karlsson	090-14 11 83	072-202 12 00
Helén Larsson	090-14 11 84	070-229 76 28
Ellacarin Blind	090-14 11 82	070-362 04 78
Stefan Johansson	090-14 11 85	
Britt-Marie Barruk	090-14 11 81	070-646 07 65
Hans Liebetrau	090-14 00 92	070-736 14 19
Eva Wiklund	090-14 11 73	070-248 07 30
Ol-Johán Sikku		070-171 80 34
Ragnhild Svonni		070-561 66 06
Mirja Lindberget		073-656 61 68
Lennart Pittja		070-688 15 77
Jörgen Jonsson		070-570 55 56
Dan Jonasson		070-346 56 06
Lena Fjällborg	090-14 11 79	

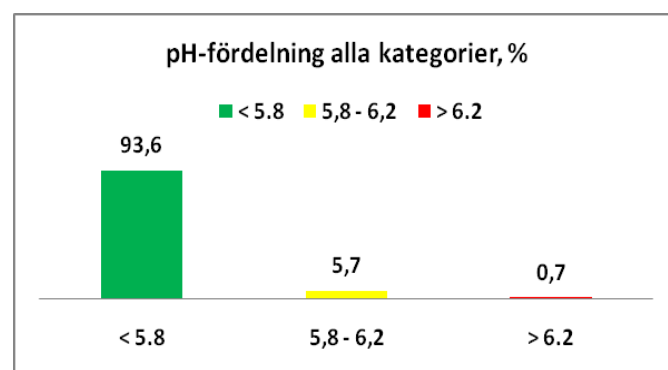

RENLYCKA
WWW.RENLYCKA.SE

Kvalitetssigillet Renlycka

Utbildningar av de samiska köttförädlingsföretagare som vill ansluta sig till kvalitetssigillet är nu avslutade. Den sista träffen för de tre studiecirkel som genomförts i samarbete med meNY (ett resursnätverk som arbetar med utveckling av små och medelstora livsmedelsföretag i Sverige) arrangerades som en gemensam studieresa till Mälardalsområdet den 16-18 oktober 2010. Resan innehöll studiebesök vid tre olika slakt- och förädlingsanläggningar; De Vilda AB i Järna, Krokeks slakteri i Kolmården och Äleby Gård på Stallarholmen utanför Strängnäs, varav två med egna gårdsbutiker. Under resan var också tid avsatt för genomgång av ansökningshandlingar och andra dokument i anslutning till Renlycka-sigillet. De företag som ansöker kommer att kontrolleras av en oberoende inspektör (som också deltog i studieresan) och ansökningarna sedan bedömas i Renlyckaprojektets Kvalitetsutskott och Styrgrupp innan godkännande kan lämnas. 17 olika produktbeskrivningar av styckningsdetaljer och förädlade produkter har tagits fram av Kvalitetsutskottet och kommer att vara de första produkter som lanseras med Renlyckasigillet under den nuvarande slaktsäsongen 2010/11.

När slaktsäsongen nu har börjat har ett av Renlyckasigilletts kvalitetskriterier (pH-mätning av kött) börjat introduceras till en liten grupp 'pilot-företag' som kommer att utbildas och utrustas med mätare för att rutinmässigt mäta pH. Både slakt- och styckningsföretag ingår i 'pilot-gruppen'. Vid säsongens slut kommer arbetet att utvärderas så att erfarenheter kan tas tillvara inför nästa säsong då vi räknar med att fler företag kommer att börja mäta pH. Hittills har 996 slaktkroppar pH-mätts och resultaten sammanfattas i figuren nedan. Resultaten innebär att 93,6% av alla mätta slaktkroppar hittills skulle vara godkända enligt Renlyckas kvalitetskrav ($pH \geq 5,8$).

Deltagare vid studieresa arrangerad av Renlycka och meNY oktober 2010.

Salone del Gusto och Terra Madre i Turin 21-24 oktober 2010

Renlycka tillsammans med Slow Food Sápmi deltog på Slow Foods stora matmässa Salone del Gusto och matkonferensen Terra Madre. Den samiska delegationen bestod av 28 deltagare från Svensk och norsk sida av Sápmi. De flesta var ungdomar som arbetar med och har intresse av samisk mat som producenter, renskötare eller förädlare.

Salone del Gusto

En matmässa med tiotusentals utställare och försäljare av högkvalitativ mat från hela världen. Besökarantalet ligger på minst ett par hundra tusen under mässan. En stor del av mässan är de Presidia och Arkprodukter som Slow Food arbetat med att utveckla på olika sätt. Samernas presidia Suovas var den första i nordnorden vilken presenterades redan 2004 första gången. Här presenteras också många produkter från olika ursprungsfolk över hela världen.

För de samiska deltagarna var matmässan en stor möjlighet att lära sig hur man både kan förädla och presentera matprodukter. Den erfarenheten kan tas med hem för att utveckla sin egen verksamhet på ett bra sätt.

Taste Work Shop

Den här gången arrangerade Renlycka och Slow Food Sápmi en Taste Work Shop, en provsmakning där ett hundratal deltagare hade köpt biljett till. I panelen för Sápmis del fanns vår egen matambassadör Greta Huuva, en av de yngre förädlingsföretagarna Anna- Marja Kaddik samt kocken Cristina Gaitan från Stockholm. Produkterna som presenterades var Suovas från Lennart Blindh, Funäsdalen, Goike Biergu från Helena Länta, Jokkmokk, Renkorv från Ol-Duomma Utsi, Porjus, Lingonsylt från Greta Huuva, Jokkmokk, Bröd - Duolba láibi från Erina Jonsson, Ammarnäs samt torkad och kanderad kvanne från Maud Mattsson, Kall.

Terra Madre

Terra Madre är en konferens samlar 6000 delegater från hela världen i försvaret av jordens resurser för en ren miljö och hälsosam mat. Av dessa är det några hundra delegater från världens ursprungsfolk. Terra Madre behandlar frågor kring hur man ska säkra och försvara en ren matproduktion på naturens villkor som ger hälsa till människorna. Ren mat

förutsätter ren miljö och det i sin tur förutsätter att föroreningen av jorden minskar drastiskt.

Tema ursprungsfolk

Temat i år var ursprungsfolkens naturfilosofi och språk kopplat till en hållbar användning av naturens resurser. Vid invigningen talade fem ursprungsföreträdare på sitt eget språk. Detta tolkades samtidigt till nio olika världsspråk. Ett flertal olika seminarier hade teman som utgick från ursprungsfolket och vårt traditionella sätt att bruka naturen.

Terra Madre Indigenous People i Jokkmokk 17-20 juni 2011

Slow Food Sápmi är arrangör för denna urfolkskonferens i samarbete med Slow Food International och Slow Food i Sverige.

Slow Food Sápmi

Slow Food Sápmi har idag över hundra medlemmar framförallt från svensk och norsk sida av Sápmi. Slow Food är idag en världsorganisation med över 100 000 medlemmar. Filosofin med Gott, Rent och Rättvist passar även ursprungsfolkens naturfilosofier på ett bra sätt. Därför är det en stark organisation är till stor nytta internationellt för oss samer och andra ursprungsfolk i världen.

Kronprinsessparets bröllop

Inför kronprinsessparets bröllop anordnade landets alla landshövdingar en 25-rättersmiddag ombord på båten Ostindiefararen som ankrat upp intill Skeppsholmen i Stockholm. Samtliga landshövdingar hade bjudit med sig 3 gäster att representera sitt län.

Från Jämtland hade landshövding Britt Bohlin bjudit in Jeanette Kråik att representera samerna bl. a. för hennes engagemang i SSR.

Alla län fick en privat stund med hela kungafamiljen och Jeanette berättade då om vad SSR jobbar med och informerade även om samebyarna i Sverige.

Jeanette säger: ”Det kändes väldigt bra att vi samer fanns med från 3 län. Vi ska ha en naturlig plats i samhällslivet.”